

**TVORBA FILMOVÝCH TITULKOV
A ICH VYUŽITIE VO VYUČOVANÍ CUDZÍCH JAZYKOV
(PIATA LOĎ/LITTLE HARBOUR/IL PORTICCIOLO)
R. IVETA GRÓFOVÁ**

Alexandra Lenzi Kučmová

Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Lenzi Kučmová, Alexandra. 2022. „Translation of film subtitles and its use in foreign language teaching. (Piata loď/Little Harbour/Il Porticciolo) by Iveta Grófová.“ *Philologia* 32 (2): 135 – 144.

Abstrakt: V predkladanej práci ponúkame pohľad na filmovú adaptáciu viacnásobne oceneného románu slovenskej autorky Moniky Kompaníkovovej *Piata loď* (Artforum, 2010) a preklad slovenských titulkov rovnomeného diela režisérky Ivety Grófovej (2017), držiteľky ceny Krištáľový medveď Berlinale 2017, do talianskeho jazyka. Analyzujeme špecifiká filmového jazyka a mieru jeho zrozumiteľnosti v medzikultúrnom priestore s ohľadom na štýl a percepciu cieľového prostredia. Poukazujeme na funkčnosť/nefunkčnosť prekladu v názve filmového diela, citovaných básní, piesní a riekaniak na konkrétnych príkladoch dialógov. Zaujíma nás prekladateľská stratégia pri mediácii metafor a detskej reči vo filmových titulkoch a tiež využitie tretieho jazyka (angličtiny) pri uvažovaní nad prekladateľskými riešeniami v kombinácii slovenčina/taliančina a naopak. Cieľom tejto komparatívne koncipovanej práce je poukázať na osobitosti jazykových vrstiev a štýlov v pomerne úspornom jazykovom prejave, akým filmové titulky sú a zamyslieť sa nad adekvátnosťou ich prekladu z pohľadu cieľového publika. V závere uvažujeme o spôsobe a možnostiach využitia autentického otitulokovaného/preloženého filmového diela vo vyučovacom procese.
Kľúčové slová: filmové titulky, preklad, stratégia, štýl, cieľové publikum

Abstract: The paper deals with a film adaptation of a popular and many times awarded novel *Piata loď* (ed. Artforum, 2010) written by the Slovak author Monika Kompaníková and, in particular, with Italian subtitles of the film by the Slovak director Iveta Grófová (2017), winner of the Crystal Bear Award at IFF Berlinale 2017. It looks at some specific features of film language, analyzes the way it can be understood in an intercultural environment

with regard to the perception of a target group. The work also reflects on functional and non functional translation in the title, quoted rhymes and examples of dialogues. It points out translation strategies used for interpreting metaphors and the way children express themselves in subtitles and also the use of English as a support tool when translating subtitles from Slovak to Italian and viceversa. The aim of this comparative analyses is to look at some specific features of language styles in quite short text like subtitles are and think of their suitable translation from the point of view of target audience. In the end the paper gives some suggestions for the use of authentic audiovisual translation in teaching foreign language in the class.

Key word: subtitles, translation, strategy, style, target audience

ÚVOD

Tento príspevok vznikol v čase prípravy našej nedávnej hosťovskej prednášky pre študentov jazykovej mediácie na bakalárskom stupni štúdia a študentov magisterského študijného programu so špecializáciou na dabing a tvorbu filmových titulkov Vysokej školy pre prekladateľov a tlmočníkov CIELS v Padove (Taliansko) a je záručením viac ako desaťročného pôsobenia autorky v oblasti prekladu filmových titulkov z talianskeho jazyka do slovenského jazyka a naopak.

Audiovizuálny preklad (AVP), ako tvrdí Klimová, (2012, s. 104), sa radí do ešte relatívne mladej oblasti výskumu, ktorej sa systematická pozornosť začala venovať od deväťdesiatych rokov minulého storočia. Odvtedy bolo vytvorených viacero čiastkových vedeckých prác, štúdií i nevedeckých prác z pera odborníkov z praxe, uverejnených predovšetkým na rôznych internetových portáloch, diskusných fórach alebo v žurnalistických článkoch.

V tomto smere sa považuje za mimoriadne prínosný *Ateliér prekladu pre audiovizuálne médiá: výzvy a perspektívy*, ktorý sa uskutočnil v r. 2012 na Katedre translatológie Filozofickej fakulty UKF v Nitre v spolupráci so Slovenskou spoločnosťou prekladateľov odbornej literatúry (SSPOL) a Slovenskou spoločnosťou prekladateľov umeleckej literatúry (SSPUL) a tiež následná publikácia *Audiovizuálny preklad 2, Za hranicami prekladu*, ktorá vznikla v r. 2015 ako výstup dvoch vedeckých projektov realizovaných na spomenutom univerzitnom pracovisku.

Rovnako cenné bolo aj zavedenie samostatných kurzov AVP v univerzitnom prostredí špecializovanom na prípravu budúcich prekladateľov a tlmočníkov (okrem FF UKF v Nitre, aj na UMB v Banskej Bystrici a Masarykovej univerzite v Brne) a v rámci tvorivých dielní na Filozofickej fakulte UK v Bratislave, Vysokej škole múzických umení a Letnej školy prekladu.

V súčasnosti, aj vzhľadom na skúsenosť s dištančným vzdelávaním z uplynulých mesiacov v online prostredí, sa vo vyučovaní pomerne často a čoraz viac využíva audiovizuálny materiál, pričom vo vyučovaní cudzích jazykov sa stal veľmi obľúbenou metódou.

ŠPECIFIKÁ AVP A TITULKOV

Vo filme ide pritom o autentický, nie didaktizovaný, audiovizuálny materiál, ktorý poukazuje na fungovanie jazyka v prirodzenom prostredí. Garajová (2014, ss.122-130) píše, že AVP stojí na rozhraní medzi literárnym prekladom, s ktorým má viacero spoločných vlastností a jednou z nich je aj kreativita, a tlmočením, s ktorým ho zas spája predovšetkým zostručnenie výpovede v danom časovom intervale. Je preto príznačné, že úlohu titulku môžeme stotožniť s Benedikovičovým tvrdením, keď označuje tento krátky text za tlmočníka filmového dialógu (1987, ss. 291-326).

Audiovizuálny preklad má samozrejme svoje špecifiká, pri tvorbe a preklade titulkov sa konkrétne hovorený text transformuje do textu písaného, čo do veľkej miery nevyhnutne sprevádzajú isté straty týkajúce sa predovšetkým suprasegmentálnych vlastností reči. Táto transformácia resp. transfer sa riadi niekoľkými princípmi: preklad musí spĺňať parametre titulkov. Text v titulkoch nesmie byť rozsiahly, aby nezaťažoval diváka a nestal sa jedinou vnímanou zložkou celého filmového zážitku. Dôraz sa pritom kladie na rýchlosť čítania, dodržanie počtu znakov v jednom riadku (obvykle maximálne 43 znakov), umiestnenie titulkov v spodnej časti plátna/obrazovky na stred, časovanie (titulky musia byť dokonale v súlade s obrazom, nesmú však zmiznúť príliš rýchlo, skôr ako ich divák stihne dočítať), segmentáciu a rytmus titulkov. Z obsahového hľadiska musia byť titulky stručné a výstižné a pri práci s dialógovou listinou je potrebné preklad upraviť podľa obrazu, t.j. audiovizuálneho kontextu. Práca s obrazovou zložkou diela determinuje do značnej miery prekladateľské možnosti a následne zvolené stratégie. Dôležitá je preto správna interpretácia filmového jazyka a teda obrazového metatextu. Rozhodujúci je pritom čas a priestor, pretože je potrebné preniesť význam pôvodného textu do počtu znakov, ktoré divák dokáže recitovať. Aj pri obmedzenom počte znakov cieľom audiovizuálneho prekladu je, aby preložené dielo z komunikačného a funkčného hľadiska zodpovedalo originálu, čiže transfer do cieľového jazyka a prostredia sa musí snažiť o funkčnú ekvivalenciu. Tú je možné dosiahnuť najmä dôkladným výberom a usporiadaním jazykových prostriedkov a stratégiami ako substitúcia či generalizácia, ako možné riešenia namiesto vynechávania v záujme čo najmenšej miery strát, ku ktorým, ako sme už spomenuli vyššie, pri takomto type transferu nevyhnutne dochádza.

S týmto procesom ide ruka v ruke aj dilemma prekladateľa, ktorá súvisí s adekvátnou mierou spisovnosti titulkov. Keďže skôr ako s autentickým záznamom hovoreného textu máme v titulkoch, resp. v preklade titulkov, dočinenia s jeho štylizáciou, je na mieste uplatnenie kreativity ako v spomínanom umeleckom preklade a zo štylistického hľadiska vytvorenie textu, ktorý bude reflektovať jazyk originálu. V takomto tvorivom procese sa preto neraz stáva, že spisovný a nespisovný resp. hovorový variant jazyka sa striedajú, niekedy v záujme zachovania potrebného počtu znakov v replike, inokedy s ohľadom na vlastný štýl jazykového prejavu konkrétnej postavy.

PREKLAD TITULKOV V SLOVENSKO-TALIANSKOM PROSTREDÍ

Pri preklade titulkov v jazykovej kombinácii taliančina – slovenčina či už pre filmovú distribúciu alebo častejšie pre televízne vysielanie je zrejmé, že titulkári ako aj autorka tohto príspevku majú prevažne skúsenosť s prekladom do slovenského jazyka. Toto tvrdenie sa viaže na spôsoby jazykového prevodu uprednostňované v rámci AVP v našich krajinách. Zatiaľ čo v Taliansku sa v kinodistribúcii i v televíznom vysielaní stretávame takmer výlučne s dabingom, na Slovensku dabing dominuje v televízii a v kinosálach sa uplatňuje väčšinou titulkovanie (Pošta, 2012, ss. 26 – 27). Okrem toho slovenská filmová a televízna produkcia určená na distribúciu v Taliansku je podstatne menej početná ako tá talianska, ktorá má jednak u nás dlhoročnú tradíciu a dostáva sa do povedomia cieľového publika i vďaka prekladateľom a titulkárom.

Osobitným príkladom potreby prekladu filmových titulkov do talianskeho jazyka je uvedenie slovenského audiovizuálneho diela na filmových festivaloch v zahraničí. Taká bola cesta na svetovú premiéru filmu Petra Kerekesa *Cenzorka* na 78. MFF v Benátkach v roku 2021, kde si v sekcii Orizzonti odniesol cenu za najlepší scenár a tiež snímky *Obeť* v réžii Michala Blaška, ktorý svoj celovečerný debut uviedol na 79. ročníku MFF v Benátkach.

Dielo, na ktorého osobitosť sa snažíme poukázať my, je film „Piata loď/Little Harbour/Il Porticciolo“ v réžii Ivety Grófovej. Ide o filmovú adaptáciu rovnomenného románu Moniky Kompaníkovej z roku 2010, ktorý získal cenu Anasoft litera a bol vyhlásený za najlepšiu knihu roka 2010. Román bol preložený do viacerých jazykov (čeština, nemčina, maďarčina, arabčina, bulharčina, poľština, rumunčina či chorvátčina) a film Ivety Grófovej „Piata loď“ mal premiéru v r. 2017 na 67. MFF Berlinale, kde v sekcii Generation Kplus získal ocenenie Krišťálový medveď.

Potreba prekladu filmových titulkov do talianskeho jazyka vyplynula z jeho uvedenia na filmovom festivale ženského filmu v Neapole v novembri 2021.

K dispozícii sme mali len dialógovú listinu v slovenčine s časovými kódmi a obmedzením počtu znakov na riadok resp. repliku. Následne bolo potrebné preložené titulky kontextualizovať s obrazom. Pred vypracovaním prekladu titulkov do talianskeho jazyka už existovala anglická verzia titulkov, okrem názvu sme ju však k dispozícii nemali. Ako sme teda pristupovali k prekladu názvu diela a kľúčového výrazu „loď“ do talianskeho jazyka? Do akej miery naše prekladateľské stratégie ovplyvnil titul „Little Harbour“ v angličtine?

Obvykle preklad názvu akéhokoľvek diela a teda aj filmového je možný až na záver, po dôkladnej interpretácii audiovizuálneho materiálu. Filmový jazyk pracuje so sémantickým poľom lodí, mora a s metaforou plavby a prístavu. Protagonistami filmu a jeho knižnej predlohy sú deti z „narušených rodín“, ktoré sa v istom okamihu stávajú „rodičmi“ a hrajú sa na „rodinu“. Kým v knihe čitateľ nachádza vysvetlenie názvu diela v sne hlavnej hrdinky Jarky, ktorá si predstavuje svojich najbližších „členov rodiny“ a teda svoje vzťahy (matku, babku, rovesníka Kristiána a otca svojej najlepšej kamarátky – ako mužský vzor) na štyroch lodkách, pričom na piatej, ktorá je prázdna, by rada videla seba, vo filme tento sen nie je zrejмый. Doslovný preklad názvu ako „La quinta barca“ by nebol absolútne funkčný a z hľadiska recepcie cieľového publika dokonca skôr mätúci resp. nič nehovoriaci. Práve preto nám pri interpretácii poslužil anglický názov „Little Harbour“, ktorý sme zachovali aj v taliančine. „Il Porticciolo“ znamená malý prístav/prístavček, čo zodpovedá útočisku, istote, rodinnému krbu a láskyplnému rodinnému prostrediu, po akom protagonisti tohto filmu túžia a aké si napokon v „hre na rodinu“ aj vytvoria.

Tieto deti sa ukrývajú v záhradnej chatke, ktorá sa v ich predstavách mení na akúsi loď. Výraz „loď“ bolo potrebné pri preklade titulkov do taliančiny odlišiť a spracovať podľa kontextu.

<i>slovensky</i>	<i>taliansky</i>
r. 118 Chcem ísť spievať na loď .	Voglio andare a cantare su una nave (da crociera).
r. 119 Keď ma vezmú, tak odplávame ďaleko .	Se mi prendono, navigheremo insieme molto lontano .

V tomto prípade sme výraz „loď“ preložili talianskym ekvivalentom „nave“, ktorý evokuje čosi veľké a významné, navyše znie z úst dospelého človeka, Jarkinej matky, a viaže sa na prácu resp. sen o nej, ktorému táto ženská hrdinka pripisuje istú dôležitosť. To, že má na mysli skutočne veľkú zaoceánsku loď, vysvetľuje v replike z riadku 119.

<i>slovensky</i>	<i>taliany</i>
r. 284 Tak máme aj more a sú tu aj lode .	Allora abbiamo anche il mare e ci sono pure le barche .

V replike z riadku 284 o lodiach snívajú deti. Zo scény je zrejmé, že si vytvárajú asociácie s predmetmi na obzore. Výraz „barca“ zodpovedá v taliančine skôr jazyku detského používateľa a tiež obrazom, ktoré sa vynárajú v Jarčiných predstavách. Zvolené prekladateľské riešenie považujeme aj z hľadiska recepcie cieľového prostredia za kontextualizované a funkčne ukotvené. Výraz „parník“ v titulku z riadku 288 sme preložili ako „vaporetto“ z rovnakého dôvodu, hoci v danej scéne sa deti dívajú na komín bratislavského chemického závodu Dimitrovka. Keď sme mali napokon možnosť porovnať si naše prekladateľské riešenia s titulkami v angličtine, naše výrazy „nave“ a „barca“ zodpovedali anglickým „ship“ a „boat“.

Ďalším zaujímavým príkladom prekladu charakteristického jazykového prejavu detskej hrdinky v titulku bolo prirovnanie.

<i>slovensky</i>	<i>taliany</i>
r. 297 Máš ich ako ihličky .	Sei magro come un chiodo .

V tejto scéne sa Jarčin rovesník a „manžel“ Kristián pozerá do zrkadla a ukazuje svoje mužné telo, čo Jarka komentuje „pichľavou resp. ostrou“ zdobneninou. V taliančine výraz „mať údy tenké ako ihla“ neexistuje, ale prirovnanie „chudý ako klinec“ vystihuje podstatu.

Podobne sme postupovali aj pri preklade titulku s oznámením a fotografiou.

<i>slovensky</i>	<i>taliany</i>
r. 318 „POLÍCIA PÁTRA“.	„CHI LO HA VISTO?“

Uplatnili sme princíp naturalizácie (v angličtine bol titulok preložený ako „HAVE YOU SEEN HIM?“), ktorý sme vnímali ako prirodzenejší pre cieľový jazyk a prostredie, hoci ani doslovný preklad „LA POLIZIA INDAGA“ by nebol nevhodný.

Preklad poetických častí filmového diela v titulkoch si často vyžaduje zachovanie formálnej koherencie, aby boli reprodukovateľné pre publikum v cieľovom jazyku.

<i>slovensky</i>	<i>taliansky</i>
r. 52 Mám prstene mám,	Ho degli anelli
r. 53 komuže ich dám?	ma a chi li darò?
r. 54 Palec vraví, že je silný,	L' alluce dice che è forte,
r. 55 ukazovák, ten je pilný,	l'indice invece è diligente,
r. 56 prostredník je najdlhší,	il medio è il più lungo,
r. 57 a prsteník...	e l'anulare,
r. 58 prsteník	l'anulare
najkrajší.	il più bello.

V tomto prípade sme obetovali rýmovačku za rovnaký počet riadkov titulokov a použili doslovný preklad. Scéna, v ktorej babka ukazuje vnučke Jarke svoje šperky, odovzdáva niečo cenné, to umožňovala. Tá istá riekanka sa objavuje vo filme aj neskôr a v našom preklade filmových titulokov je príkladom funkčnej nekoherencie.

<i>slovensky</i>	<i>taliansky</i>
r. 209 Mám päť prstov mám,	Il pollice viaggia con l'autostop
komuže ich dám?	l'indice spesso dice di no?
r. 210 Palec vraví, že je silný,	Poi arriva il medio che pensa già,
r. 211 ukazovák, ten je pilný,	se l'anulare l'anello ce l'ha,
r. 212 prostredník je najdlhší,	poi arriva il mignolo
r. 213 prsteník je najkrajší	che è il più piccolino,
r. 214 a malíček najmenší.	va dappertutto, è un po' birichino.

Tento raz sme opäť volili naturalizačný postup, našli sme riekanku o prstoch v taliančine, ktorá zodpovedala segmentácii titulokov v origináli a aj detskému jazyku – ide o scénu, kde sa Jarka prihovára bábätkám.

Filmové dielo „Piata loď“ nám ponúklo aj príklady k zamysleniu nad prekladom citovo zafarbených výrazov (pejoratív alebo vulgarizmov) vo filmových titulkoch. Všimli sme si, že reč detí neobsahuje vulgarizmy, ktoré by v podobe titulku na filmovom plátne pôsobili rušivo, aj keď pri transformácii takých výrazov z hovoreného prejavu do písomnej podoby je vizuálny efekt mimoriadne silný.

<i>slovensky</i>	<i>taliansky</i>
r. 258 Čo im mám dať jesť? Si debil , Kristián!	Che cosa devo dar loro da mangiare? Sei un deficiente , Kristian.
r. 259 Obleč sa a vypadni po mlieko!	Vestiti e vai a comprare il latte!

V riadku 258 považujeme zvolený výrazový prostriedok za funkčný ekvivalent, talianske dieťa skôr povie rovesníkovi v hneve „deficiente“ ako „idiota“ alebo iné.

V riadku 259 sme použili neutralizačný a kompenzačný prístup. Imperatív slovesa „andare“ (ísť) nemá sémanticky taký umocňujúci efekt ako slovenské „vypadni“.

VYUŽITIE FILMOVÝCH TITULKOV V DIDAKTIKE CUDZÍCH JAZYKOV

V práci sme uviedli niekoľko rôznorodých príkladov prekladu titulkov filmového diela a zamysleli sme sa nad úskaliami tejto zaujímavej tvorivej činnosti na rozhraní umeleckého prekladu a tlmočenia v jazykovej kombinácii slovenčina – taliančina. Vychádzajúc z predpokladu, že použitie autentického audiovizuálneho materiálu, akým otitulkované filmové dielo nepochybne je, sa stáva čoraz obľúbenejšou metódou nadobúdania lingvistickej kompetencie, sme si položili otázku, či a do akej miery je možné jeho využitie vo vyučovacom procese. Keďže titulky sme prekladali do talianskeho jazyka, v didaktickom procese učenia sa cudzích jazykov si vieme predstaviť ich využitie v rámci predmetu komparatívna lingvistika pri analýze jazykových štýlov a/alebo registrov prípadne na hodinách štylistiky so študentmi, ktorých úroveň znalosti talianskeho jazyka podľa SERR je aspoň B1 – B2. Tento prístup si však vyžaduje adekvátne uplatnenie a mohol by sa stať predmetom ďalšieho skúmania.

Vo všeobecnosti využitie filmových titulkov v didaktike cudzích jazykov nachádza svoje opodstatnenie a považujeme ho za možné predovšetkým v smere cudzí jazyk taliančina – rodný jazyk slovenčina už i v začiatočníckych úrovniach A1 – A2 podľa SERR z viacerých dôvodov: autentický materiál je vhodný na nácvik počúvania s porozumením, precvičovanie interpretačných a sociokultúrnych kompetencií prostredníctvom kvízových otázok zameraných na analýzu prostredia, historického kontextu či psychológie postáv, v rámci receptívnych zručností je možné využiť materiál na jazykovú analýzu jednotlivých vrstiev jazyka, variet, štýlov, resp. registrov a tiež na prepis dialógov zo zadaných scén.

Produktívne zručnosti je možné precvičovať napríklad zadaním zhrnutia obsahu audiovizuálneho diela a následnej tvorby vnútrojazykových titulkov k určitým scénam a ich preklad.

ZÁVER

V práci sme ponúkli pohľad na filmovú adaptáciu románu „Piata loď“ a preklad slovenských titulkov tohto diela do talianskeho jazyka. V úvode sme predstavili špecifiká AVP a tvorby titulkov a následne sme analyzovali mieru zrozumiteľnosti filmového jazyka v medzikultúrnom priestore z pohľadu cieľového prostredia. Na konkrétnych príkladoch dialógov v slovenskom a talianskom jazyku sme sa snažili poukázať predovšetkým na (ne)funkčnosť prekladu v názve filmového diela a (ne)funkčnú ekvivalenciu v preklade citovaných piesní či riekaniek. Skúmali sme tiež použité prekladateľské stratégie pri sprostredkovaní metafor a detskej reči. V závere sme uvažovali aj nad možným využitím autentického otitulkovanej diela vo vyučovacom procese pri nadobúdaní cudzojazyčnej kompetencie. Za hlavný prínos považujeme skutočnosť, že krátky text ako preložený filmový titulok sa stal predmetom skúmania a tiež komparatívna analýza uvedených príkladov spolu s otitulkovým audiovizuálnym materiálom môže poslúžiť na hodinách lingvistiky, štylistiky, prípadne pri precvičovaní produktívnych kompetencií na vyučovaní praktického jazyka.

BIBLIOGRAFICKÉ ZDROJE

- Benedikovič, Vladimír. 1987. *Funkcia titulku ako tlmočníka filmového dialógu*. In: Slovenské divadlo, roč. 35, č. 3, 291-326.
- Garajová, Kateřina. 2014. *Překlad titulků jako didaktická metoda*. In: Gromová – Janecová a kol. *Audiovizuálny preklad: výzvy a perspektívy*, Nitra: FF UKF, 122-130.
- Heringhová, Jana. 2012. *Titulky vs. dabing*. In: Biloveský a kol. *Preklad a tlmočenie 10: Nové výzvy, prístupy, priority a perspektívy*, Banská Bystrica: FHV UMB, 90 – 94.
- Klimová, Katarína. 2012. *Slovensko – Dabingovo-titulkovacia krajina?* In: Biloveský a kol. *Preklad a tlmočenie 10: Nové výzvy, prístupy, priority a perspektívy*, Banská Bystrica: FHV UMB, 99 – 106.
- Pošta, Miroslav. 2012. *Titulkujeme profesionálne*. Praha: Apostrof.
- Želonka, Ján. 2012. *Didaktika prekladu pre audiovizuálne médiá*. In: Biloveský a kol. *Preklad a tlmočenie 10: Nové výzvy, prístupy, priority a perspektívy*, Banská Bystrica: FHV UMB, 359 – 369.

Internetové zdroje

<https://fontech.startitup.sk>: *Rozhovor so Slovenkou, ktorá robí titulky pre Netflix: Ako to vyzerá v praxi a koľko si človek zarobí*, 24/03/2022

<https://lita.sk>: *Filmová prekladateľka Emília Perez: V začiatkoch mi hovorili, že titulkovanie u nás nemá perspektívu*, 16/11/2018

velkyobsah.info: *Slovenský prekladateľ Netflixu: Robím to, čo ma baví*, 2/7/2017

Mgr. Alexandra Lenzi Kučmová, PhD.
Katedra románskych jazykov a literatúr
Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
Račianska 59
813 34 Bratislava
kucmova@fedu.uniba.sk